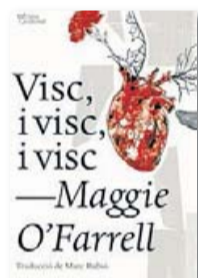

Sobreviure setze vegades a la mort

Maggie O'Farrell publica un dels llibres de memòries més impactants –i alhora subtils– de l'hivern. 'Visc, i visc, i visc' explica totes les vegades que l'autora ha estat a punt de morir, des que la mare li hauria pogut aixafar el cap amb la porta del maleter del cotxe fins a un viatge a Tanzània que hauria pogut acabar fatal. També parla de l'avortament i del dol perinatal

a
llegim

VISC, I VISC I VISC
MAGGIE O'FARRELL
L'ALTRA /
ASTEROIDE
TRADUCCIÓ DE
MARC RUBIÓ
250 PÀG. / 19,95 €

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

“Una experiència propera a la mort no té res d'únic o especial. No és cap cosa extraordinària: tothom, diria, n'ha viscut, un moment o altre, potser fins i tot sense adonar-se'n”, escriu Maggie O'Farrell al seu últim llibre, *Visc, i visc, i visc*, que ha presentat a Barcelona aquesta setmana. L'autora, nascuda el 1972 a Coleraine –una petita ciutat d'Irlanda del Nord– té un llarg currículum de problemes de salut i accidents que haurien pogut acabar de la pitjor de les maneres. Com que d'aquestes topades amb la mort se n'ha sortit –setze de pròpies, una de relacionada amb la seva filla– i és una escriptora excepcional, O'Farrell ha aconseguit convertir les situacions de perill que ha viscut en un volum de memòries impressionant, d'una sensibilitat exquisida, capaç d'emocionar sense acudir en cap cas a l'exhibicionisme.

“Quan vaig acabar *Aquest deu ser el lloc* [L'Altra / Asteroide, 2017], tenia pensat escriure una novel·la històrica on apareix un dels fills de Shakespeare, Hamnet, que va morir als 11 anys”, explica O'Farrell en un bar de l'Eixample, al final de tot un matí dedicat a concedir entrevistes de premsa: a la tarda continua el periple i al vespre té un acte a la biblioteca Sant Gervasi - Joan Maragall, on quedarà gent fora de l'auditori. “Tenia l'habitació plena de *post-its* sobre finals del segle XVI, però no hi havia manera de posar-m'hi –recorda-. No voldria sonar grandiloqüent, però al cap dels anys t'adones

que no tries els llibres que vols escriure sinó que ells et trien a tu”. En el cas de *Visc, i visc, i visc* tot va començar amb una entrada al dietari que va construir des de fa anys sense intenció de publicar-lo. “Escrivia molt sobre la meua filla, que em tenia preocupada perquè pateix un trastorn immunològic, èczema crònic, i té problemes severes d'al·lèrgies –explica-. És possible que el primer que escrigués fos una entrada sobre aquell dia que em va proposar de pujar fins al capdamunt d'un turó que es veu des del camí que fem per anar a l'escola. Quan em va dir que volia que hi anéssim totes dues soles vaig respondre que era millor que hi pugéssim la família sencera”.

Una experiència traumàtica

A l'autora li acabava de venir al cap aquell dia d'estiu del 1990 en què, amb només 18 anys, va patir una experiència traumàtica al mig de la muntanya. “Treballava en un refugi holístic alternatiu que es trobava al peu d'una muntanya: necessitava estar lluny de tothom –diu, amb un somriure murri al rostre-. Un dia que vaig fer una excursió fins a un llac que hi quedava a prop vaig trobar-me amb un home que em va acabar envoltant el coll amb la corretja dels binocles que portava perquè deia que em volia ensenyar una bandada d'ànecs”. O'Farrell va captar “la violència imminent de forma instintiva”, però en comptes de fugir corrents li va seguir el joc i li va demanar que li digués tot el que sabia sobre els ocells –la situació recorda *Cara de pan*, de Sara Mesa (Anagrama, 2018)–. Quan es van se-

parar va anar a comissaria, però no es van creure el seu relat. “Al cap de dues setmanes, un cotxe de policia va aparèixer al refugi –fa memòria ara, gairebé tres dècades després dels fets-. Volien que els repetís la història, i quan vaig mencionar la corretja dels binocles em van mirar fixament però no van dir res més”. Gràcies al diari local l'autora va saber una setmana més tard que s'havia localitzat el cadàver d'una jove de 22 anys no gaire lluny del camí on ella s'havia trobat amb aquell desconegut. Algú l'havia “violat, estrangulat i enterrat en un clot poc profund”.

“Mai no he sabut si el van detenir i processar –diu O'Farrell-. Ho he buscat per internet però no me n'he sortit. És com si aquella història fos una branca que ha quedat arrencada de la meua vida”. Des de llavors no suporta que ningú li toqui el coll.

Celebrar la vida

Aquesta és la primera d'una rastejera d'històries impressionants que l'escriptora ha viscut, sola o acompanyada. “Em vaig marcar dos objectius –diu-: procuraria anar amb molt de compte amb el que escrivia sobre els amics i la família, i explicaria les meves topades amb la mort de forma no cronològica, amb estructures més pròximes a les novel·les que a un llibre de memòries convencional”.

Com a escriptora de ficció, O'Farrell ha hagut de respondre moltes vegades a una pregunta periodística recurrent: “¿Està basada en fets reals, aquesta història?” Després de novel·les com *La mà que premia la*

FRANCESC MELCION

meva (L'Altra, 2018) i *L'estranya desaparició d'Esme Lennox* (La Campana, 2009), O'Farrell ha escrit sobre ella mateixa. "No és, en cap cas, un llibre sobre una supervivent -admet-. Si de cas és un intent de celebració de la vida, encara que parli de moment difícils".

Les situacions són d'una gran diversitat: "Quan tenia tres anys, la mare va estar a punt d'esclafar-me el cap amb la porta del maletger -diu-. Recordo el cotxe i el garatge, però havia oblidat aquesta història". També hi ha aquell dia que, d'adolescent, va saltar al mar des d'una escullera i va estar a punt d'ofegar-se per un problema d'orientació, seqüela d'una encefalitis que va patir als vuit anys. Aquest és un dels records més anginosos de l'autora. Primer, a conseqüència de la febre, va notar els colors "més vibrants: bategaven com un cor" i li semblava que l'habitació "estigués torta". O'Farrell es va intentar aixecar del llit però el mal de cap era tan fort que en va ser incapaç. El metge de capçalera que la va visitar va recomanar als pares que la portessin a l'hospital. Hi va acabar passant una llarga temporada. "Un dia vaig sentir un nen que era a la porta de la unitat de cures intensives i li deia a la infermera que jo estava a punt de morir -fa memòria-. Em va impressionar molt, però ho sentia des d'una altra dimensió; segurament no vaig moure ni un múscul". L'escena acabaria apareixent transformada anys després en una de les seves novel·les. "La llarga convalescència que vaig viure em va convertir en escriptora -explica-. Vaig

"LA VIDA ÉS CURTA I IMPREVISIBLE. EM SENTO MOLT AFORTUNADA DE SER AQUÍ", DIU L'AUTORA

passar un any al llit. Al principi m'havien de llegir els llibres perquè jo no podia. Quan me'n vaig sortir vaig aprendre'm de memòria tots els contes que tenia a la prestatgeria. Els rellegia una vegada i una altra amb vocació analítica".

Trencar el tabú del dol perinatal

O'Farrell assegura que se sent "molt afortunada". "La vida és curta i imprevisible -afegeix-. No tenia cap ganes de fer negoci a partir del meu dolor. Els dos últims capítols haurien pogut donar per dos llibres més, i de fet m'ho van arribar a suggerir, però vaig rebutjar-ho". En el de l'encefalitis fins i tot es permet alguna broma, com en aquell fragment en què abans de fer-li un TAC, que en anglès es diu CAT, relaciona la prova "amb un gatet", recorda. Quan es troba tota sola en una habitació a dins de la qual hi ha un tub estret on ha d'entrar, estirada, el pànic la supera. "Em van haver de lligar corretges a tot el cos, i com que no em relaxava em van acabar sedant", diu. És un dels capítols més colpidors del llibre, tant pel que explica com per la distància elegant amb què el reviu. "*Visc, i visc, i visc* m'ha obligat a recuperar moments de la infantesa, de l'adolescència i de la vida adulta -diu-. Com era llavors i què n'ha quedat?" El títol prové d'un

fragment de *La campana de vidre*, novel·la autobiogràfica de Sylvia Plath. "És una gran autora, no només com a poeta, també com a narradora -explica O'Farrell-. És una llàstima que alguns aspectes de la seva vida personal, i també el suïcidi, hagin condicionat la manera com se la llegeix".

Al capítol *Fetus i flux sanguini*, l'escriptora fa memòria sobre un avortament que va patir el 2005. "És una de les experiències més estranyes i visceralment que he viscut -admet-. El teu cos es converteix literalment en un receptacle de la mort. En aquells moments, el que més em va ajudar va ser poder parlar amb gent que havia passat pel mateix. Un de quatre embarassos acaba en avortament". Així i tot, encara se'n parla molt poc, del dol perinatal. "Que no hi hagi una paraula per designar els embrions o fetus que perds demostra que encara és un tema tabú -diu-. És com si aquests fills fossin invisibles". O'Farrell té tres fills, un nen i dues nenes. La segona va ser donada per morta per l'equip mèdic d'una clínica, però al cap d'uns dies va notar moviment. "Que la nena visqués va ser una mena de màgia -diu-. Però vaig haver de pagar un preu". El preu l'explica a l'últim capítol del llibre: la batalla per viure de la seva filla s'afegeix a les setze ocasions en què l'autora ha estat a punt de morir. "Donaria el que fos per ser jo i no ella qui carregava la maledicció, qui la porta damunt les espatlles -escriu-. Però resulta que haig de mantenir-me al marge, mentre que la innocent, la criatura, la nena, ha de ser la que pateix".

CINC LLIBRES AMB VIVÈNCIES DIFÍCILS

La cinquena planta
MANUEL BAIXAULI
Proa

Va ser durant una projecció d'*Els proscrits*, de Victor Shöstrom, que Manuel Baixauli va notar un formigueig als peus que l'endemà li havia pujat fins a les cames. Al cap de cinc dies estava completament paralytitzat per culpa de la síndrome de Guillain-Barré. L'escriptor valencià va passar 42 dies a la unitat de cures intensives. L'experiència és el catalitzador de l'excel·lent novel·la *La cinquena planta* (Proa, 2014).

Viaje al manicomio
KATE MILLETT
Seix Barral

Coneguda gràcies a l'assaig feminista *Política sexual* (1970), Kate Millet va haver de lluitar per recuperar el control de la seva vida després que li diagnosticuessin un trastorn maniacodepressiu. L'autora nord-americana va passar dos breus internaments en psiquiàtrics, i en aquest volum de memòries -publicat el 1990- explica la seva experiència personal amb les malalties mentals amb la voluntat de trencar el tabú social.

Yo sé por qué canta...
MAYA ANGELOU
Asteroide

La poeta i activista pels drets civils va obrir un cicle autobiogràfic amb *Yo sé por qué canta el pájaro enjaulado* (1969). A més d'evidenciar el racisme de la dècada dels 30, durant la qual va créixer, reconstrueix l'esgarriosa violació que va patir quan tenia només vuit anys. "L'autobiografia és terriblement seductora, és meravellosa", admetia en una entrevista. Gràcies a aquest i altres llibres va exorcitzar els seus fantasmes.

Tigre, tigre
MARGAUX FRAGO
Empúries

L'autora nord-americana Margaux Frago només va escriure un llibre de memòries, *Tigre, tigre* (2011), on reconstruïa la relació que havia tingut durant més d'una dècada amb un fuster. Quan es van conèixer, ella només tenia 8 anys i ell 51. Van mantenir en secret les seves trobades fins que l'home es va acabar suïcidant. Frago va morir el 2017, a conseqüència d'un càncer d'ovaris. Tenia només 38 anys.

El anzuelo del diablo
LESLIE JAMISON
Anagrama

Després d'una novel·la, *El armario de la ginebra*, Jamison va fer el salt a la no-ficció amb una col·lecció d'assajos sobre com experimentem el dolor -el propi i el dels altres-. En un dels textos recorda l'experiència com a *actriu mèdica* (fingeix els símptomes de malalties que no té). En un altre indaga sobre la síndrome de Morgellons, una afecció cutània en què el pacient és capaç de crear fibres i fils sota la pell i nota que alguna cosa rept a dins seu.